نوێژ و پێویستییەکانی

لە

شەریعەتی ئیسلامدا

«لە گەڵ کورتەیەک لە ئوسول و فرووعی دین»

ئامادە کردنی:

جەمال ڕەحیمی

انتشارات کردستان

سنندج - ۱۳۸۶

www.ketab.ir

www.ketab.ir

سرشناسه	: رحیمی، جمال، ۱۳۴۷.
عنوان و نام پدیدآور	: نویژ و پیوستییەکانی لە شەریعەتی ئیسلامدا لەگەڵ کورتەیەک لە ئوسول و فروعی دین. ئامادە کردنی جەمال رەحیمی
مشخصات نشر	: سنندج: کردستان، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۸ ص
شابک	: 5 - 025 - 980 - 964
وضعیت فهرستنویسی	: فیپا
یادداشت	: کردی
موضوع	: نماز ـ ـ اهل سنت
موضوع	: اهل سنت ـ عقاید
ردەبندی کنگره	: BP۱۸۶/ ۳۸۶ر ۹ن
ردەبندی دیویی	: ۲۹۷/۳۵۳
شماره کتابخانه ملی	: ۱۰۵۵۹۹۹

انتشارات کردستان
Kurdistan Publication
سنندج - پاساژ عزتی - تلفن: ۲۲۶۵۳۸۲

نوێژ و پێویستییەکانی لە شەریعەتی ئیسلامدا

✓ ناوی کتێب (نام کتاب):	نوێژ و پێویستییەکانی لە شەریعەتی ئیسلامدا
✓ ئامادە کردنی (بە کوشش):	جەمال ڕەحیمی
✓ کەڕەتی چاپ (نوبت چاپ):	یەکەم (اول): ۱۳۸۶
✓ ژمارەی چاپکراو (تیراژ):	۲۰۰۰ (بەرگ) جلد
✓ ژمارەی لاپەڕەو تەوارە (تعداد صفحه و قطع):	۱۶۰ صفحەی رقعی
✓ بڵاوکەرەوە (ناشر):	بڵاوکردنەوەی کوردستان (انتشارات کردستان)

قیمت: ۱۵۰۰ تومان

شابک: ۵ ـ ۰۲۵ ـ ۹۸۰ ـ ۹۶۴
ISBN: 964 - 980 - 025 - 5

www.ketab.ir

پێشەکی

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان

سوپاس و ستایشی بێ‌پایان تەنها بۆ ئەو لایقە و ئەوە خاوەنی گەورەیی و ئیحسان. درووود و سڵاوی شایان، بۆ رۆحی پێغەمبەری گەورەمان حەزرەتی موحەممەدﷺ، پێغەمبەری ئاخر زەمان، وە هەروەها بەردەوام بێ بۆ رۆحی ئال و یاران و شوێن‌کەوتووانی ئەوان تا رۆژی قیامەت هەموویان.

ئازیزان حەزرەتی پێغەمبەرﷺ لە بارەی فێر بوون و بە شوێنا چوونی عیلم و زانیاریدا فەرموویەتی: «مَنْ خَرَجَ فِی طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ حَتَّى یَرْجِعَ»[1] واتە: هەرکەسێ بڕوا بۆ بەدەس هێنانی عیلم و زانیاری شەرعی و ئەوانەی ئەوی پێ ئەزانێ ئەوە لە رێگەی خودا و لە ناوگوێڕایەڵی ئەودایە تا ئەگەڕێتەوە. وە هەروەها فەرموویەتی: «ألا إِنَّ الدُّنْیَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِیهَا إِلا ذِکْرُ اللَّهِ وَمَا وَالاهُ وَعَالِمٌ أوْ مُتَعَلِّمٌ»[2] واتە: ئاگاداربن

١. ئیمامی تورمزی ئەم فەرموودەیە ریوایەت کردووە.

٢. ئیمامی تورمزی دیسان ریوایەتی ئەم فەرموودەی کردووە.

بەراستی دنیا و هەرچی لە دنیادا هەیە دوورن لە ڕەحمەتی خوا، ئیللا بیر و یادی خوا نەبێ و هەرشتێ بە شوێنی ئەوا بڕوا و کەسێکی عالم کە قازانج بگەیەنێ بە خەلق، وە کەسێ کە خەریکی فێربوونی ئەو عیلمە بێ. جا ئەم فەرموودانە بەر لە هەموو شتێ فێربوونی ئادابی دین وەک «أُصول» و «فروع»ی دین، ئەوەی واجباتی موسوڵمانە و زانینی حەڵاڵ و حەرام لە ڕوانگەی دینەوە ئەگرێتەوە.

بینا لەسەر ئەمە ئینسانی موسوڵمان بۆ ئەوەی لەسەر چاو ڕۆشنی و ئاگاهی، خاوەنی بیر و بڕوایەکی پاک و مەحکەم بێ و ئەعماڵ و کردەوەکانی شەرعی بن، واجبە هەوڵ بدا و تێکۆشێ بۆ فێربوونی ئادابی دین، چونکە کەسێ خواپەرەستییەکانی شەرعی نەبن لێی وەرناگیرێ و خوا پەنامان بدات، ئەدرێتەوە بە ملیا، پێغەمبەری ئیسلام ﷺ ئەفەرمووێ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»[١] واتە: هەرکەسێ لەلایەن خۆیێ بە ئارەزوی خۆی کردەوەیەک ئەنجام بدات و ئەمری ئێمەی لەسەر نەبێ، واتە موافیقی دینی ئێمە نەبێ، ئەوە ئەدرێتەوە بەسەر خاوەنەکەیا و لێی وەرناگیرێ. بینا لەسەر ئەم

١. ئیمامی موسلم ئەم فەرموودەی ڕیوایەت کردووە.

فەرمودە ئینسانی موسوڵمان ئەبێ نوێژ و ڕۆژووەکەی و زەکات و حەج و مامەڵە و نیکاحەکەی و.. شەرعی بن و بەو جۆرە بێ شەرع فەرموویە، تا لێی وەرگیرێ و دامەزرێ.

هەروەها زانینی ئەوانەی قەدەغەکراوی شەرعین بزانێ بۆ ئەوەی خۆی بپارێزێ لێیان.

جا بۆ ئەوەی کە موسوڵمانانی هاوزوبانم بە تایبەت منداڵان لە بارەی ئوسوڵی دین و هەروەها دەستنوێژ و نوێژ و پێویستییەکانی، ئاگاداری و زانیارییەکیان ببێ، چەمکێ لە بەرگی ئەووەڵی «شەریعەتی ئیسلام»، دانراوی ئوستادی پایە بەرز مامۆستا مەلا «عبدالکریم مدرس» ـ خوا پلە و پایەی بەرزترکا ـ گوڵچین کرد هەر بە عیبارەت و دەقی خۆی، بەو هیوایە کە هۆی ڕەزامەندی خوا و توێشووی دوارۆژ بێ. بە پێویستی ئەزانم دووبارەی بکەمەوە کە نووسینی خۆم نیە، بەڵکوو کۆم کردوەتەوە.

لە هەموو خوشک و برایەکی ئیماندار داوا کارم بۆکەڵک وەرگرتنی باشتر لەم نامیلکە، لە خزمەت مامۆستایەکی شارەزادا بە دەرس بیخوێنن.

لەکۆتاییدا زۆر جێگەی خۆیەتی سوپاس و پێزانینی خۆم سەبارەت بەو زەحمەت و ئەرکەی کە مامۆستای زانا و توانا مامۆستا مەلا یونس وەیسی قەبوڵیان فەرموو لە هەڵەگری و پیاچوونەوەی ئەم نامیلکەدا، دەربڕم؛ داواکارم لە خوای گەورە کە سەرکەوتنی زیاتریان بداتێ و وێنەیان لە وڵاتەکەمانا زۆرتر بێ.

تکایە لەو کەسانەی ئەم کتێبە ئەخوێننەوە، ئەگەر هەڵەیەکیان بەرچاوکەوت، بە گەورەیی خۆیان لێمان ببوورن و لە هەڵەکان ئەگادارمان بکەن.

لە خوای گەورە ئەپاڕێمەوە بە گەورەیی خۆی لە خۆمان و باوک و دایک و سەرجەم موسڵمانان خۆش ببێت و سەرئەنجامی هەموولایەکمان بەخێر بگێڕێ. آمین.

شاری مەریوان ٢٠ بەفرانباری ساڵی ١٣٨٥هەتاوی

جەمال رەحیمی

ناوەرۆک

پێشەکی ٥
بەشی یەکەم: ئەسڵی دینە ١٠
ئیمان بە خوا ١١
سیفاتی زاتی خودا ١٤
چۆنیەتی سیفاتی خودا ١٧
ئیمان بە مەلائیکە ١٩
ئیمان بە کتێب ٢٢
ئیمان بە پێغەمبەران ٢٤
دین پێویستە ٢٧
پێغەمبەران پیاوی بەرزی جیهانین ٢٩
موعجیزە ٣١

www.ketab.ir

ئەو موسوڵمانانە کەپایەیان لە دونیادا بەرزە.................. ٣٥
ئیمان بە رۆژی دوایی ٣٨
ئیمان بە قەزا و قەدەر ٤٢
بەشی دووهەم: فەرعی دینە ٤٧
بەندی یەکەم: دوو کەلیمەی شەهادەت ٤٧
بەندی دووهەم: نوێژ ٤٨
پاکی، تەهارەت.................................. ٤٨
چۆنیەتی چوونە سەر ئاو.................................. ٥١
باسی دەسنوێژ.................................. ٥٢
باسی دەس‌هێنان بە تەڕی بەسەر «خُف»دا لەباتی شۆردنی پێ ..٥٥
ئەو شتانەی دەسنوێژ ئەشکێنن ٥٧
باسی غوسڵ ٥٧
باسی ئەو شتانە کە پیسن.................................. ٥٩
باسی «تیمّم».................................. ٦١
تەیەمموم بە چی ئەکرێ؟ ٦٣
چۆنیەتی تەیەمموم ٦٣
ئەو نوێژانەی بە تەیەمموم ئەکرێن کامەیان قەزای ئەوێ؟....... ٦٤
باسی حەیز ٦٥
زەیسانی ٦٩
باسی نوێژ.................................. ٧٠
بانگ و قامەت.................................. ٧٣

www.ketab.ir

مەرجەکانی نوێژ ٧٦
باسی چۆنیەتی نوێژ ٧٨
ئەو شتانەی نوێژ بەتاڵ ئەکەنەوە ٩٠
سوجدەی سەهوو ٩٢
سوجدەی تیلاوەت ٩٥
سوجدەی شوکر ٩٥
نوێژی جەماعەت ٩٦
کورت کردنەوە و کۆ کردنەوەی نوێژ (قەسرو جەمع) ١٠٣
شەرتەکانی کورت کردنەوەی نوێژ هەشتن ١٠٤
کۆ کردنەوەی دوو نوێژ لەبەر بارین و نەخۆشی ١٠٦
باسی نوێژی جومعە ١٠٧
نوێژی سونەت ١١١
نوێژی جەژنەکان ١١٧
باسی نوێژی ڕۆژ و مانگ گیران ١١٩
نوێژە بارانە ١٢٠
باسی جەنازە ١٢٢
شۆردنی مردوو ١٢٤
کفن کردنی مردوو ١٢٧
نوێژی مردوو ١٢٩
بەڕێ کردنی جەنازە ١٣١
باسی گۆڕ و ئادابی دفن ١٣٢

تەڵقین..١٣٤
تەعزیە ١٣٨
زیارەتی قەبر..١٣٩
ئەمە چەند نموونەیەکە لە ئەخلاق و خوو و رەوشتی جوانی موسوڵمان لە روانگەی فەرموودە پیرۆزەکانی پێغەمبەری گەورەی ئیسلامﷺ ١٤٣

www.ketab.ir